

Маргарита
Ушакова

Мо ыш сите тылат?

Ойлымаш

Уло вий дене лупшалалтын, толын керылте окнашке көгөрчен. Да эше ынеж кае, нерже дене яндам чўнга, шулдыржо дене перкала, пуйто ала-мо нерген каласынеже. Шинчаончалтышыже шыде.

«Тиде ынде мо тыгай?— йўкын пелештыш Ирма. — Лийшаш огыл. Мо туткарыш логалам? Ала иктаж-кө колен? Ала илышем вашталт-шаш?» Коляненат колтыш, тургыжланаш амал чили кечылан ситыш.

Тений пенсийыш лекте. Чырык курым шөр заводышто, мороженыйым ямдылыме цехыште тыршыш. Пашаш ик кечымат утым ыш код. «Сита», — шкаланже точкым шындыш...

Ынде эрдене кынелеш да, пачер мучко шкаланже йөрале сомылкам кычалеш...

Кечывал лишан канyme олмеш пазарыш коштын толаш тарваныш. Тушто ял гыч түрлө кырча-марчам (шөр-торыкым, емыжым, понгым, выныкым, парентгым да монь) ужалаш коштшо палыме ватешамычым югунам вашлийын мутланаш Ирмалан онгай. Ялыш коло ий угла мийыдымыжат тидлан амалым пуа. Нигө дек миен пураш, тукумвож родо-влакат колен пытеныт. Көн омсам почын пураш? Миет гынже, иктат, конешне, поктен ок лук, сайын вашлиеш докан. Но... Ирма чыгыныше, өршө койышан. Такшым, мом шылташ, ял нерген эртак шоналтеш. Тушан шочын-кушкынат гын, уке-уке да, ушышто изишлан виш лиймекат, йöсылык чо-о-от пўтырал колта.

— Ирма! Тый улат мо? Мочоло ужнем ыле! — ты корнын йөршеш вучыдымын, моло-влак шогымо радамыште Лия койылалтыш. Түсшө, чынжымак, куаныше.

Коктын öндалалтычат. Но ең ончылно кужун мутланаш огеш лийлан көра, Лия тудым пачаш-пачаш шкеж деке унала ўжө.

— Теве миен лектам ала, — манят, Ирма йоча годым келшыме йолташ ўдыржө, а кызыт төпката капан, куптыргаш тўнгалше шўргы-вылышан ўдырамашыш савырныше вате деч коран кайыш.

Вес шуматкечын содыки тарваныш. Сумка неле лиймеш наледыш костенечым. Кузе уке гын ең деке миен пурет?

Ик шагатат пеле наре кудалмеке, Ирман шочмо Ванькан Нур ялже койбылалтыш. Ожно тыште, чынжымак, кандаш Иван илен. Ынде иктат кодын огыл, изи йочат тыгай луман уке. Ирман шкенжынат кочаже Иван лийын.

— Ой, кө толеш! — урем мучко эртышыла, мыняр пачаш кольо Ирма. Шыргыжалын, саламлалтын, Лиян суртшо дек шуо да öрынат кайыш. Сурт-оралте тугае чапле: леведыш гыч савар марте чыла чевер канде профнастил. Капкажат көргö сравоч дене тукылалтеш. Омса воктене кнопко, темдал, тыйым колыт. Налаш лекше Лиян марийже Сергейын пражан үштö үмбач мұшкыржö ташлен оваргыше. Ну и ну! А вет качыж годым нолямеран гай туешке ыле. Тудо Ирма почеш ятыр куржталын, но Лиям пұрымаш пелашлан ойырен. Мондалтын шол, потомушто тунам чылажат модышла гына чучын. Ирма сай йолташ лийын моштен, а танлан йöрен огыл. Койышыжо кызытат тугай. Пöръен пелен шкенжым эртак серьёзно кучен, тёрлö темылан мутланаш йöратен гынат, ўдырамашым «икшыве пачаш» маныныт. Йоча шинча дене тўням ончен. Тунеммаштат тале ыш лий. Кандаш класс дене серлагыш. Шöр заводышто мороженныйлан кылмыктышаш составым варышылан шинчымашыже ситен да йöрен. Марлан каен, ешан лийын, но марийже шўм черлан көра самырыкак колен. Тетла Ирма пачерышкыже вес ўпшан еңым ыш пурто. Ик эргым шкетынак ончен куштыш, кертмыж семын тунуктен лукто. Василёкшо Новосибирскыште армийыште служитлыш, тушанак илаш кодо. Шуэн толеш. Ешан, кок йочан. Айда, илыштан туштак, келша — келшыже. Ирма ок тургыжлане. Молан? Чыла сай. Шыңа шыңалыкым ок йöрате, а айдеме шке йырже момгынат вўдылеш, погым чумыра, илыш мучко кўлешыжат, оккўлжат пуйто шижде-койде илыме верым тема. Вара коран каен от керт. Ирма эргыж деке миен коштын толеден. Нунын гын, ик ганат жапышт уке. Почаныт огыла. Йочашт, эргышт, тунаре олесе, ўпшö мода почеш тўредме. Пылесос дене кужу йолан шынам пога да монь. Онай рвезе. Тольыко ик ганат ок воштыл. Ала тунемынак огыл, ала монден. Но, Ирман мийымекеже, уныка шыргыжалмыжымат палдараш ок шоно. Адакшым тачысе самырык еңым умылаш йöсö. Пылышышт эртак мо дене гынат петырыме, шинчашт компьютерым кўта.

...Ялыште паша кунам пыта? Август мучаш, чыла саска лийын шуын. Лия ден Сергеят таче пакчаштышт парентым лукташ ямдылалтыныт улмаш. Трактор ик могырыш йырангым почкен кая, савырнен толмешкыже, вожсаскам писын поген налын шуктыман, садлан ешартыш кидвий уто огыл. Унаенлан йывыртышт. Чайымат толык дене йўын ышт шукто, трактор йўк шокташ тўнгале. Пошкудышто пашам пытаренытат, Рогозинмыт декыла вончат. Сергей нунын коклаште.

Лия йолташ ватыжлан шке вургемжым чиктыш, ведрaм кучыктыш, шентечлак полшаш толшо ең-влак чумыргышт. И-эх, чыланат куржталыт веле. Парентге ора кушкеш. Кечывал марте ты кугу сомыл ышталтат. Паша коклаштак Сергей шашлыклан шылым маринадыш пўчкеден оптыш, Лия мончаш олтыш. Кечывал кочкышым ыштыме

деч вара ора погаш лектыч. Пөртйымаке түжвал вечынлак погор гоч оптышт. Кече пытыш. Ирма нойымымат ыш шиж. Пуйто витле вич ияш огыл, а ўдыр годсо жапыш пөртыльö. Полшаш толын шумыжланат шкаланже шке шып тауштыш.

Вара кастене, мончаште лышт пурен лекмеке, верандеш верланьшт, шашлык пелен ўстембалне ош аракат, мүй пўрат койылалыч. Рогозинмытын кок шочшышт тыгак öрдыжтö илат. Ялыште нимом ышташ. Ола нуным пукша. Лия ден Сергей пенсийышт пелен ешартыш оксам пазар гоч ыштен налыт. Южгунам суртоза «калым» манме пашашкат коштеш. Ситаркалат, чыла кўлешлыкым шке оксашт денак наледат. Пөрткöргö ару, чапле, кўвар йылгыж шинча — тошкалаш чаманет. Конгашт уке, газ плиташт тудым алмашта, тelyм шокшымат газ денак кучат.

Шинчылтыт мутланен, а тыгодым урем могырым йынгыртышт. Тиде Игнатий, иктангаш йолташышт, толын лектын. Изиш подылалше. Тудат кечыгут енлан парентгым лукташ полшен коштын. Ирма толмым ужын.

— Салам лийже! — мане тудо, пурышыжла.

— Иди поближе, сало полижем! — веселан пелештыш суртоза. — Тый от сите.

— Шашлык шикшда ик уремым темен. Эртен каяш язык, — ўстел коклаш шичшыжла, ойла Игнатий да Ирман могырыш вуйжым савыра. — Тыйже кузе толын лектын кертыч? Шке кундем деч шылын илет ала мо?

— О, а тыйже теве пеш чын ыштенат, — ешарыш Лия. — Тендам теве налаш и ушаш кўлеш: Ирма шкет, тый шкет...

Ала-молан чыланат шыпланышт. Игнатий вуйым кумык ыштыш, но нимомат ыш вашеште, озаватын ты шомакше тудлан мыскарала ыш чуч, витне.

— Молан Игнатийже шкет? — Лия могырыш пўгырнен, шыпрак йодо Ирма.

— Ватыже тений шошым колен. Вара умылтарем, ш-ш-ш.

Иктым, весым кутыркаленак, чеверласаш жап шумылан шотлен, пошкудышт «Сайын малыза, тау тутло кас кочкышланда» манят, лектын ошкыльö. Ирма тудын тувыржат шукертсек мушмо огылым, кидкопаже келге шем шелшан улмым тогдаен кодо.

Когыныштым коден, Сергеем малаш кайыш. А Лия ден Ирма ятыр жап мутланен шинчышт.

— Мо шке шонгет-шамычым тоенат, суртым ужаленат, тетла толынат отыл, Ирма. Пенсиетше кеч сае дыр?

— Ситале. Эргым южгунам переводым колта.

— Игнатийын ватыже, кум ий ынде лиеш, лектын каен и нигö ок пале: ала ила, ала иктаж-кушан колен, — умбакыже шуйыш Лия. — Милиций гочат кычалме, но нимогай увер нигудо вечлат уке. «Толеш гын, суртыш ом пурто», манеш Игнатият. Первый семын, але шонго ача-аваже ылыч. Колышт. Ынде шкет почангеш. Школысо газ котельныйыште пашам ышта. Палет тудым изинек, могай койышыжо: шагал кутыра. Мо вуйыштыжо — шке веле пала. Колхоз улмо годым йўдшö-

кечыже тракторышто. Ёдырымат чокым нале. Конден ыле ялыш унала ик тайрашка шкеж гаяк йолташ ватыжым. Ну и пижын шинче Игнатийлан. А тыглай рвезылан мо? Ёрдыж енет келшен да йёра, потомушто Галя пасушкат пеленже кая ыле, трактор кабине гыч ок лек, ёндаlesh, чарныде воштылмо койышан лийын. Илеве, такшым. Сайыже годым ёдырамаш сурт сомылкамат ыштышыла койын. Кочкаш шолтен моштен огыл. Подыlesh гын, нимо шот уке. Игнатийын аважымат кырен. Мый утарен налынам. Мом тушто кидын шуашыже? Шонго-шамыч шешкышт деч нимо сайымат ышт уж. А Галя ондакат тыге шылын лектын каен коштеден, но икмыняр тылзе гыч мёнгеш толын. И пуйто нимат лийын огыл. А ту корнын ыш тол... Ме Сергей дене коктын Игнатийым чаманена. Кызыт йёршеш вудыш чыкен лукмо метерка гай: йёэш, вургемым малашат ок кудаш. Пашадарже изи, пелыжым аракалан да арымым тўлаш пытара, вара шужен коштеш. Мочоло гана пукшенам, шотленат от пытаре. Сменыште огыл гын, пошкудошамычлан тўрлө сомылкам ышташ полша, вара адак руштеш. Йўктат вет. Мый теве мом тумайынем, ала толат тышке, ялысе воляште илен ончет. Пакчаже Игнатийын кугу, тений парентым веле шынден, емыж йыраг дене ок мутайкале.

— Трук ыштышыч, — вашештыш Ирма. — Эргым вара мо манеш? Шонгемшаш велеш орёнг вате лияш йондымё. Ег дечат вожылам.

— Мо тыйже? — Эрдыжым пералтыш Лия да шыргыжале. — МЧС пашаенла айдемым утараш толат лиеш. Кён могай пашаже? Тыйым олаштет кө вуча? Нигё. Олымбал йыр йолым сакен шинчышет уке. Адакшым, калык ялыштат кызыт ожнысо гай огыл. Конешне, ийготым погымо семын Игнатий мыняр-гынат вашталтын. Теве эрдене мокмыр шёраш йодын пура. Колыштына, мом шкеже ойла. Когындан нерген мутым лукмем вуйышкыжо пыштен огыл шонет? Вольык ден вольык икте-весеыштым тўкеден умылат. Айдеме айдемым мутланыме гоч пален наlesh.

Чынжымак, Рогозинмыт кудывечыште эрдене эрак Игнатий койылалтыш. Ирма кудывечым ўштеш ыле. Пёрёнг тудын ончылан сукен шинче да йўкынак шортын колтыш.

— Ит шу мыйым! Пытем мый, Ирма. Ужат, кушко шуынам?

Ўпшымат шерын огыл, шўргыштыжё нўждымё пондаш палдырна. Ирман чонжым чаманымаш ишал руалтыш. Занавеске шенгеч Лия нуным ончен, шинчавудышым ўштыльё. «Чон чер чыр, шинчана гоч вуйыш пурен сенга», — мане Лия ала-молан да, писын окна воктеч коране.

* * *

...И пўтырале Ирма тувыр шокшым кўшкырак. Игнатий пашаш кая, а ёдырамаш пёрткёргё, оралте, пакча ден пуста вўташте тўрлө торым да куштырам каныде погкала. Позьмашт шенгел келге сирлемыш коктын кумло куд мешакым ястарышт. Тушкак тошто пу кровать ден моло кўлеш-оккўл шкафлам «ужатышт». Ондакысе манер кумда конгам пужышт. Мо онгайже, тўныкыштё улшо решоткаш чага пикталтын улмаш, возакыште литрат пеле пурыман атеш тич темыме пе-

регоным муын луктыч, а конга негызыште колен кошкен кийыше коляшамыч пыжашыштышт ыльыч. Чыла шүч-пуракым эрыктен мушкын лукмеке, пырдыжеш шпалерым коктынак пижыктышт. Вара Ирма пöрт ден пöртöнчыл кўварым волгыдо нарынче тўсан чия дене чиялтен шындыш. Нойымымат ыш шиж, южгунамже кочкашат мондедылын. Кудывечыште тунаре ару лие. Пöртйымал куд метр келгытан, тошкалтышыже ўшанле огыл, садлан Игнатий тушко шке пурен погкалыш. Паренгым кукшыштак луктын, лийже манынак, шот почеш верандарышп.

Машинам тарлен, Ирман оласе пачержым тўрысnek ястарен, сай мебелым, стенкым, холодильник ден телевизорым конден шындедылыыч. Игнатийын пöрт кугу, армийыште стройбатыште служитлыме годым ыштен налме окса денак чонен. Вер шуко. Окналаш волгыдо занавескым сакалтымеке, пöлем эшеат мотореште. Пеледышан көршөк-влакат толын шинчыч. Малаш шарыме вургем Игнатийын суртышто шотан лийын огыл, тудыжымат Ирма шкенжын дене вашталтыш. Олашке эше икмыняр гана миен толын кошто. Моло ўзгарым, кўмыж-совлам сумка денак нумале.

Пытартышлан садпакчаште мо кўлешым ыштылыыч. Кўын шушо олмам йтыран поген оптышт. Ик сорт олмаже путырак тамле да келшыше: кидыш кучет, рўзалтет, көргысö нöшмö-влак шырге коропкасыла шырт-шырт-шырт шоктен лўнгалтыт. Кужу жап киен огыт керт, вашке шўйыт. Вареным але повидлом шолташ гына келшен толыт.

Тошто олмапулаште кукшо укшымат пўчкедышт. Тельлан йыраншамычым ямдылен пургед оптышт.

Чыла ты сомыл дене Ирма жапымат ыш шиж. Явыгышат изиш.

Ял калыклан öраш ситыш. Кудо пошкудыжо пуренак ончен, Ирман тыршыме пашажым аклен.

— Игнатийлан вигак тыйым марлан налман ыле, — маныныт.

Но Ирма воштылал пелештен:

— Мый олаштат удан илен омыл. Мариемат поро пöрбен лийын, мыйым йöратен да пагален. Тыгай ен тетла тўняштыжат уке ман шоненам. Шўмжö веле кужуракын илаш волям ыш пу шол...

— Игнатийын ниможат уке ыле, Галя оксам кучылт моштен огыл, ала-куш кучылт пытара але мо улыжымат погалта да лектын шылеш. Тыгай толыкдымо илышым илышт. Игнатий пöкмöкшö — тудлан чыла йöрен. Коктынат подылыт, вара кеч ия лийже, нимоат ок кўл. Пачеретшым ужалетак огыл дыр?

— Молан? Енгым илаш пуртенам. Тылзе еда тўлымыжö содыки окса. Илышыште ала-моат лиеш. Трукышто от пале, тебе мый кузе савырнылым. Кава кажне кечын тўрлö тўсан. Меат икгай огынал. Но кажныже шке семын сайлыкым тогдая.

— Игнатий саетште, мотореште, чияшыже тый тынаре наледенат? Да эшежым тудын пашадарже чот изи, шке оксат дене пукшен ашнет — тидыжым кеч аклыжан ыле.

— Пырля илет гын, мом пайлаш? Шке марием деч кодшо тувыржак коло утла ыле. Эргымлан колтынем да, «Ок кўл» манеш. Кенежым машина дене ешыжым конда гын, ялыште, кеч пўртүс лонгаште кален каят ман шонем.

— Чыланат тыйын нерген, Ирма, ойлыде огыт код. Южышт «Тудын ушыжо каен, шенгеке ончалде, нимо деч лүдде, тынаре Игнатий суртыш чыкен шындыш, трук Галя толын лектеш, вара мом ышташ тўналеш?» маныт да мойн.

— Илена гын, ужына. А мый нимо нергенат ом чамане. Шенгеке вуем ом савыре. «Пикталташ шонен пыштыше айдеме воктеке ту татыште миен шогалат гын, илышым коден шуктет» манеш ыле мыйын ковам. Шарнеда вет паваем? — тыглай простан шыргыжале Ирма.

— Вольыкым ашнаш тўналман, шыл кўлеш вет. Але немыччы-вым.

— Ончена, кузежым-можым, ты сомылым шошылан кодена ман тумайышна. Немыччывын шылже лайка, тыглай чывигым налаш шонемаш уло...

* * *

Телат тольо. Ирма йокрокланен огыл: мом-гынат пидын, тамлыракын кочкаш ямдылен, Игнатийым паша вучен.

Мо пырля илаш тўналыныт, пөръен арака деч корангырак илаш тыршен. Изи икшывыла Ирма пелен шўрангыштын, куанымыжым шылтен кертын огыл. Йолташ ватыж Лия деке толеден. Тудат эре Ирма-малан моктемутым гына ойлаш тыршен. Но икана тудын кайыме деч вара пүсө шинчаж дене Ирма тўжвал пөртөнчыл пырдыж шелшеш керал кодымо изи-и-и тугай кок шыште курчакым ужо. Моло огыл, Лия нуным пыштен коден. Тетла нигө уке ылыс. Пидме име дене эплын шупшын лукто да кагаз лостыкыш пыштен савыркален ончышто. Мом шонашат? Вара веле уш волгыдемме семын, трук шонен муо: тиде Лия когылянышт эре пырля илашлан ыштыле, моло огыл. «Арам огыл, тынаре мыйым пудыратыле. Уна теве, унчыливуа агурьш шунгалтмыла, тышке толмо, ушем Игнатий пелен улмо амалже кушто», — улымыш Ирма. Пошкудыжым эртақ ужын шоген, мончаш пуртен, йўмекше тамакым шупшын, тулым ылыжтыме деч оролен, нерат лийын пытен докан. Сандене йолташ ватыжым, чаманыше койышан улымыжым паленак, ялыш шупшын, тўрлын ўшандарен, иктаж-мом эше пукшенат кертын...

Можыч, осаллан ыштылме огыл гынат, Ирма аралтыш-чараклан ончыч йўкын лудо: «Озадам кычал кайыза. Кө палышылан шкаланже лийже. Кунам пий шке почшым пурлын кертеш, тунам гына мыланем осалым ыштен кертше. Пурен шуктенат гын, лектын ит керт. Пурен шуктен отыл гын, пурен ит керт. Тўжвал ласкалыкым ончен, көргын шортмыжым от уж. Мый нигөлан нимом ыштен омыл, Юмо араленал». Вара шыште курчак-влакым тўгө лукто да кагазеш вўдылын йўлалтыш. Памаш тўрыш вўдлан мийыме амал дене волышат, шинчавўдшым йогыныш налын кудалтыш: «Эрне, чонем. Сае лийже пеленем! Кө удам шонен коштышжлан лийже мыйын шинчавўдем». Тидын дене лыпланыш. Пуйто трук шинчаже почылто, Игнатийын суртыш пуремыжат шумым чарныш. Но нимомат ыш ойло, умбакыже мо лиймым эскераш кумылжо лекте. А Рогозинмыт деке мийымыж годым, шўдө тенгеаш оксам тыгыдын-тыгыдын кушкеде да, кудывечыште коштыш

чыве-влак ончылан шуыш. Тауштен тўлымö олмеш тек лийже, шоныш. Нуньжо вашке поген чўнген нальыч.

Лия йолташ ватыж дене эре тыматлын мутланен, кунам кўлеш, йыгыре лияш тыршен. Ирман ю йылмым умылымыжым шижашат ыш төчө. Ушышкыжо ыш нал. А тудыжлан кенета йөн лекте. Лия деке изишлан уныкам конден кодышт. Ныл ияш йоча чарныде кочкын, но темым пален огыл, садак туйо кодын. Ожно тыгай икшывым «кум чонан» маныныт. Адакшым изи Мичуш начарын да шагал мутланен, мутым кычал шогылтын. Рогозинмытын тыгай туткарыш логалмым пален налмеке, Ирма полшаш лие. Эн ончыч Сергейлан шогертеным лўен волташ кўштыш. Тудыжо йодмым шуктыш, молан кўлешым йодаш аптыраныш. Кунам шогертен Ирман кидыш логале, ўдырамаш кайыкын йылмыжым пўчкын нале, вара тудым Лиялан шолтыктыш. Пычырик кодшо шыл моклакам тыгыдын, тыгыдын пўчкедыктышат, ала-могай мут-влакым пелештен (йўкын огыл), пучымыш йөре Мичушлан шогертен йылмым пукшыктыш. Икмыняр кече гыч рвезе сөралын, чаткан ойым чумырен мутланаш тўнале. Лия эрдым веле лупшале, ну и ну маншыла тўсшө волгалте. Вес энтек деч корангаш конга кўлеш ыле, а конгашт когыныштынат уке.

Урем тўр пөртыш Лия, Ирма да Мичуш кумытын кечывал деч вара мийышт. Ирма киндым кўыкташ кудалтыме пугольмеш Мичушым шындышат, конга көргыш кум гана мөнгеш-оньыш кольмым шўкен, йочам тушко чыкен лукто, тыгодымак мане: «Кум чон гыч икте кодшо, кум чон гыч икте кодшо, кум чон гыч икте кодшо». Мичушлан онгай, воштылеш веле. Тыге тудо пытыдымын кочкаш кўчымым чарныш. Төрланыш. Ял калык өрын веле шуктыш, умылтарен моштыдымо вес томаша толкыналт шочо...

* * *

Уремыште йўд. Йўштө. Яндар, чесле юж. Тылзе волгыдан. Игнатий латкок шагатан сменыште. Ирман омо уке. Шокшыракын чийышат, кудывечыш лекте. Вуйым каваш нөлталын, шўдыр-влакым эскерен шогышыжла, кенета ўдырамашын шып да йөсын шортмо йўкым кольбо. Вучалтен ончыш — чынак шортеш. Игнатийын мастерскойлан кучылтмо изи пөрт вечынла рашын шокта. Пелен пошкудышто нигө ок иле, пөрт пуста. Капкам почын ончале — ваштареш Рогозинмытын окнаштышт тул ок кой. Ирман шўмжылан шу-у-уй чучын колтыш. Писын тарваньшат, мөнгыш пурен кайыш.

Суртозан улмо годым (вес корнын) лектын кошто, но чыла шып ыле. А кунам Ирма шкет кодеш, тунам саде шортмо йўк уэш шоктенак шокта. Ирма ыш чыте, Лия деке мийышат, мом колмыж нерген йыштак каласкален ончыш. Но тудыжо йўкынак воштыльбо веле: «Изинек тўрлым шонен луктат ыле, но кызыт кугыен улат, а тыгайлан инанет. Йочам лўдыктылаш шонен муыч мо? Ит колышт веле вет, йўдым ең мала, а тый тылзе гыч волышо гай коштат. Адак иктаж-көлан ойлышт, йөршеш орадеш пыштат. Тыйымак».

Но икмыняр гана эше ты шортмо йўкым колыштмеке, Ирма ыш чыте, чыла Игнатийлан каласкален пуыш. Тудыжо ошем шинче, чы-

тырыше кидше дене тамакым ылыжтыш, но ик мутымат ыш лук. Вашешташ кумылжо лийын огыл. Ирма уэш-пачаш марийжым чыштырыш. Ноль. Тиде ок сите, Игнатий чот руштын тольо, а руштмекыже, тудо мален ок керт, йӱдвошт лянген шинча, чарныде мутлана, пелен кондымо кленча гыч эше темен йӱэш. Шкет кутыра. Пеленысе еным ок колышт. Вес корнын адак тыгаяк тольо. Ирмалан нимом ышташ, нигуш пураш. Ялыш толмыжлан ӧкынашат тӱнгал шуктен ыле. Пытартыш гана Игнатий, иктат пеленже уке ман шонен... каласкалаш тӱнале:

— Галя шортеш. Чот шортшан. Заслужила! Пуштым... тойышым... кум ий кия... иктат огеш пале... лектын шылме койышыжо «йомын» манаш... пеш лач амалым пуыш... Мочоло чыташ лиеш ыле тудым? Пытыдымын йӱӧ, вес пӧрӱен денат мален почане. Кырен онченам... ик гана веле огыл, пӧртйымакат чыкен кийыктенам, ыш чарне да и полно. Пытартышлан ӧрдыжлужо тура гыч тошкышым. Кызыт ынде шортын, лӱдыктылнеже мо мыйым? Уке, тыгай проституткыж дечак омлӱд...

Игнатий мут почеш мутым нелын вела. Эр велеш мален колтыш. Помыжалтмекыже, нимом ыш шарне. Ирма мом шонашат, ок пале. Лӱдын веле огыл, кочкын кертдымыш савырнен. Пурла могырым ӱпшат чалемын каен. Умбакыже кузе лийшашым шоненат огеш му. Чынак мо вара? Кушто тудо улеш? Тыгайым омешат шонен от му. Ӱдырамаш кайыш районысо милиций отдельш, кузежым умылтарен ончыш. Вучыдымын тушто Ирмалан ӱшанышт. Мийышт ялыш, изи пӧртӧнчыл кӱварым коранден, клеӧнкеш пӱтырымӧ Галян колышо капшым пургед луктыч. Игнатийым кучен кайышт. Тудо коляншышын ыш кой. Тыгак лийшашым пуйто вучен. Ирма могырыш ышат ончал. Ик мутымат ыш пелеште. Экспертизе ончыктен: Игнатий шке ватыжым, сонлалтшым, руштшым, но эше илышымак рок вынемыш пыштен тоен улмаш.

Суд марте ялыште илен, вара чыла петыркален, Ирма олаш, шке пачерышкыже пӧргыльӧ. Эркын-эркын ушым нале. «Мо тылат ыш сите?» манын, шкенжым шылтален лыпланыш. Игнатийын суртшо гыч нимомат мӧнгеш луктын ыш тарватыл. Чыла кодыш. Весым, уым, эркын дене налеш шонен пыштыш...

